

LYMAN FRANK BAUM

Oz Büyücüsü

LYMAN FRANK BAUM

15 Mayıs 1856'da New York'ta doğdu. Evde özel dersler aldı. 12 yaşında askerî okula yazıldı ama sağlık sorunları nedeniyle bir süre sonra okuldan ayrıldı. Tiyatroyla ilgilendi ve gazetecilik yaptı. 1900'de, tanınmasını sağlayan eseri *Oz Büyücüsü* yayımlandı. Kitap büyük ilgi gördü ve çeşitli uyarlamaları yapıldı. Baum, 6 Mayıs 1919'da kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti.

The Wonderful Wizard of Oz

İletişim Yayınları 2868 • İletişim Çocuk Klasikleri 13
ISBN-13: 978-975-05-2849-1
© 2020 İletişim Yayıncılık A. Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2020, İstanbul

YAYINA HAZIRLAYAN Necdet Dümelli

TASARIM Suat Aysu

KAPAK Seda Mit

İLLÜSTRASYONLAR William Wallace Denslow

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Alper Zorlu

BASKI Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

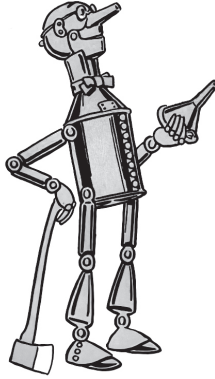
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

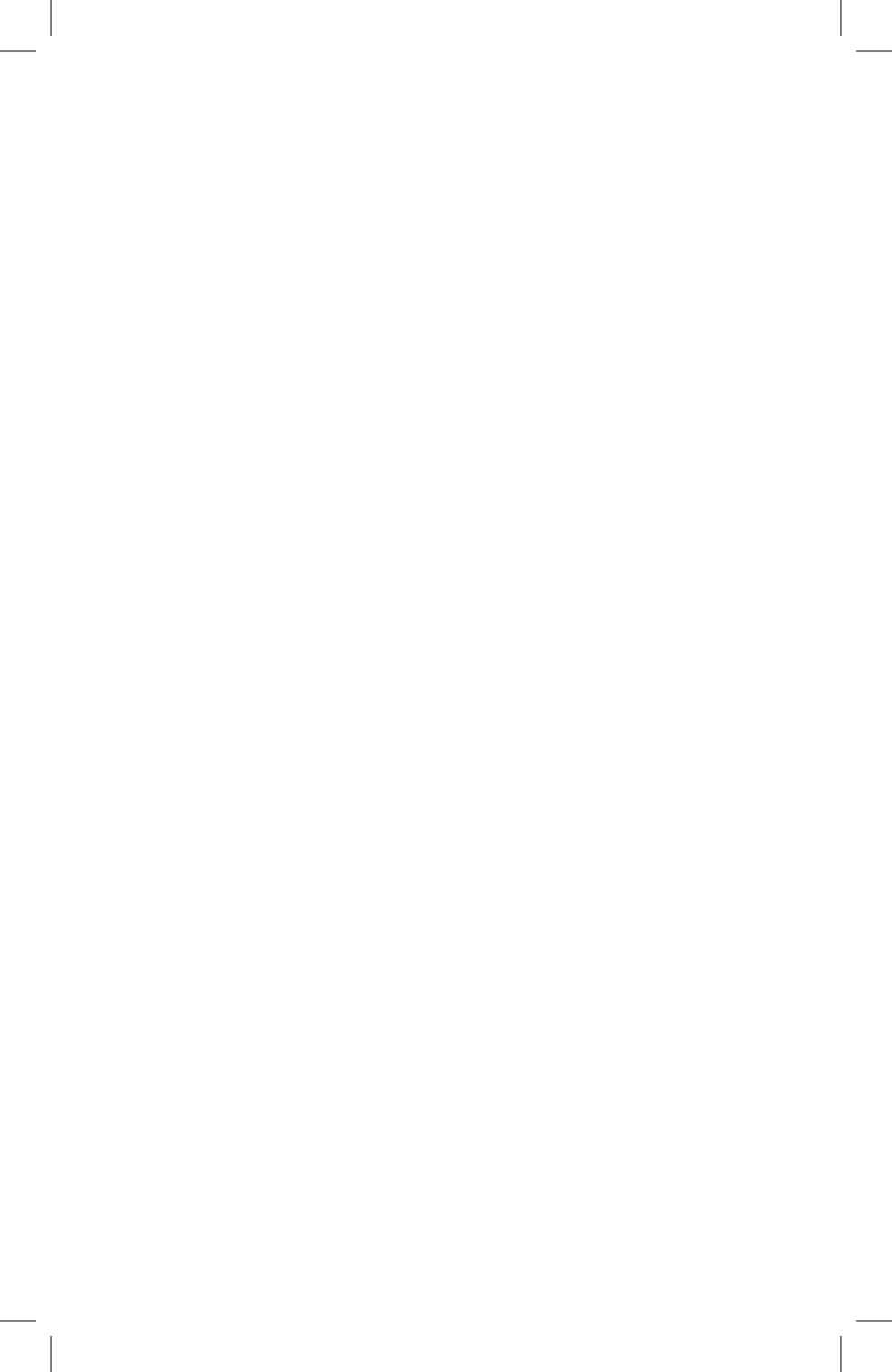
LYMAN FRANK BAUM

Oz Büyücüsü

The Wonderful Wizard of Oz

ÇEVİREN
BÜLENT O. DOĞAN

Yakın dostum ve yoldaşım olan eşime...

– L. F. B.

Ö N S Ö Z

1893'te, yani *Oz Büyücüsü* yayımlanmadan yedi yıl önce, Chicago'da büyük bir fuar düzenlendi. Tam dört yüz sene önce Christopher Columbus yeni kıtayı keşfetmişti. Bu büyük olayı anmak için "World's Columbian Exposition" adında bir fuar organize edildi. Fakat basit bir fuardan, sergiden farklı bir şeydi bu. Şehir bir açık hava müzesine dönüştürüldü, hatta yeni bir şehir kuruldu. Su kanalları inşa edildi, anıtlar dikildi, bahçeler oluşturuldu... Fuarı yaklaşık yirmi yedi milyon insan ziyaret etti. Ziyaretçilerden biri de ünlü yazar L. Frank Baum'du. Baum fuar için yaratılan alandan çok etkilendi. *Oz Büyücüsü*'nü yazarken, buradan ilham aldı ve *Oz Diyarı*'nı, yani o dönemin Chicago'suna benzeyen Zümrüt Şehir'i yarattı. Zümrüt Şehir'in sakinlerini yaratmak içinse başka ilham kaynakları vardı.

Baum ilk olarak Grimm Kardeşler'den ve Hans Christian Andersen'den etkilendiğini söyler. Fakat asıl amacı bu ma-

Chicago Columbus Fuarı.

salları ve klasik Amerikan çocuk kitaplarını dönüştürmekti. O zamanlarda egemen edebiyat anlayışı oldukça muhafazakârdı. Çocuklara bir ahlak dersi vermeyen kitaplar sert eleştirilere maruz kalıyordu. Hatta yayımlanmasından yıllar sonra *Oz Büyücüsü* Detroit'teki bir kütüphanede çocuklar için hiçbir değer taşımadığı gerekçesiyle yasaklandı. Fakat, her ne kadar bunu ahlak dersi vermek için yapmasa da, Baum çocuklara birtakım değerler öğütlüyordu: sevgi, yardımlaşma, bencillikten uzak durma... Yine de klasik çocuk edebiyatı anlayışına karşı çıktığı için eleştiriliyordu. Aynı şey *Alice Harikalar Diyarında* yayımlandığında Lewis Carroll'ın başına gelmişti. Belli ki Baum'un bu kitaptan etkilenmesi boşuna değildi. Carroll'ın yaratıcılığı, kitabını derslerle doldurmaması, bol bol resim kullanması Baum'u etkilemişti.

Kendi kitabında da güzel çizimler olmasını isteyen yazar, dönemin ünlü çizerlerinden W.W. Denslow'la görüştü. Denslow kitap için onlarca çizim yaptı. Bu çizimlerde renk de kullandı ki, dönemi için bu oldukça yenilikçi bir girişimdi.

Çünkü renkli basım yapmak hem teknik olarak zordu hem de çok masraflıydı. Yine de ikili böyle bir risk aldı ve çok başarılı oldu. Denslow'un çizimleri kitapla bütünleşti. Sonra-ki tasarımcılar bu çizimlerden ilham aldı, onlarca farklı tasarım üretildi.

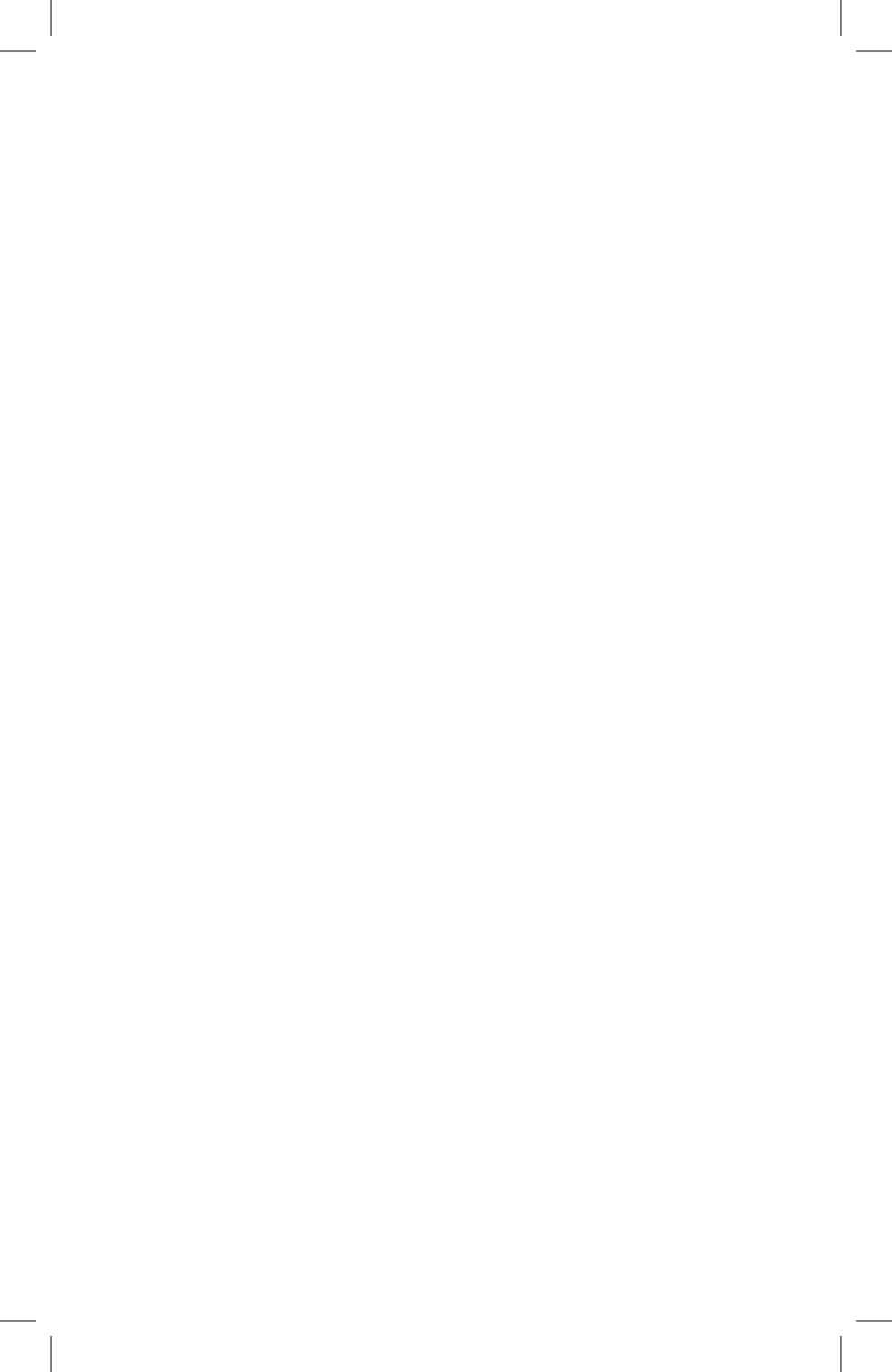
Renkli kitap basma fikrini kabul eden yayıncı George M. Hill Company'ydi. Yayınevi girdiği bu riskin karşılığını fazlasıyla aldı. Kitabın ilk baskısı 1 Eylül 1900'de on bin adet yapıldı ve hemen tükendi. Ekim ayına gelindiğinde on beş binlik ikinci baskı da tükenmek üzereydi. Kitabın günümüze kadar milyonlarca kopya sattığı düşünülüyor. Böyle bir satış başarısı eleştirmenlerin ve diğer alanlardaki sanatçıların da ilgisini çekti. Örneğin, kitap çıktıktan birkaç gün sonra *New York Times*'da yayımlanan yazıda bunun bir başyapıt olduğundan, hem metnin hem de çizimlerin mükemmelliğinden bahsediliyordu. Birkaç yıl sonra kitap bir Broadway müzikaline uyarlandı, sessiz filmleri yapıldı. Fakat asıl başarıyı 1939'da çekilen, Judy Garland'ın Dorothy'yi oynadığı film elde etti. Uyarlamaların yanı sıra, kitap onlarca dile çevrilererek farklı ülkelerdeki çocuklarla buluştu. Baum *Oz Büyücüsü*'nün devam kitaplarını yazdı ve böyle çocuk edebiyatının en büyük klasiklerinden bir haline gelen bu kitabın etkisi günümüze kadar devam etti.

The WONDER-
FUL WIZARD
of OZ

BY
L. FRANK BAUM
PICTURES BY
W. W. DENSLow

Yazarın Önsözü

Efsaneler, mitler ve masallar çağlar boyu çocukluğun bir parçası olmuştur, çünkü fantastik, mucizevi ve açıkça gerçekdışı hikâyeleri her sağlıklı çocuk yürekten ve içgüdüsel olarak sever. Grimm'in ve Andersen'in kanatlı perileri çocukların kalplerine tüm diğer insan yaratılarından daha fazla mutluluk vermiştir.

Öte yandan, nesiller boyu hizmet veren eski zaman masalları artık çocuk kütüphanelerinde “tarihsel” diye sınıflandırılabilir, çünkü daha yeni bir “mucize masalları” silsilesinin vakti gelmiştir. Bu yeni masallarda basmakalıp cin, cüce ve periler ortadan kalkmalı, yazarların her masalda korkunç bir ahlak dersi vermek için türettikleri tüyler ürperti-

ci ve kan dondurucu olaylar son bulmalıdır. Modern eğitimde ahlak dersleri zaten verilmektedir, bu yüzden modern çocuklar masallardan sadece eğlen-
ce beklemekte, tüm tatsız olaylardan memnuniyetle vazgeçebilmektedir.

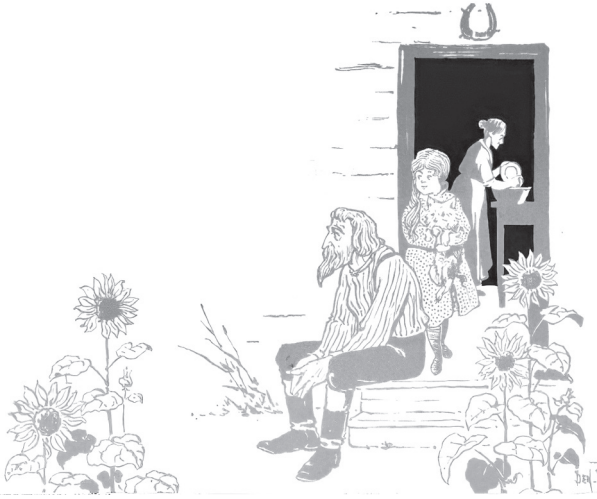
Bu düşünceler doğrultusunda, “Oz Büyücüsü” masalı sırf günümüz çocuklarını eğlendirmek için yazılmıştır. Modernleştirilmiş bir masal olmayı hedefleyen bu kitapta neşe ve merak korunmuş, acılar ve kâbuslar dışarıda bırakılmıştır.

L. FRANK BAUM
Chicago, Nisan, 1900

Kasırğa

Geniş Kansas bozkırlarının ortasında küçük bir kız yaşarmış. Dorothy adındaki bu kız, çiftçilik yapan Henry Enişte ve Em Teyze'yle birlikte oturuyormuş. Evleri küçükmüş, çünkü inşa edilmesi için gereken kerestenin çok uzaktan arabayla getirilmesi gerekiyormuş. Evde dört duvar, bir zemin ve bir çatı varmış, yani hepsi hepsi bir odada yaşıyorlarmış. Bu odanın içinde paslı görünen bir ocak, tabak çanak için bir tel dolap, bir masa, üç-dört sandalye ve yataklar varmış. Henry Enişte ile Em Teyze bir köşedeki büyük yatakta, Dorothy ise başka bir köşedeki küçük yatakta yatıyormuş. Tavan arası yokmuş, bodrum yokmuş, sadece toprağa kazılmış ve adına kasırğa mahzeni denen bir delik varmış; yoluna çıkan

her binayı ezecek kadar güçlü kasırgalar patlayınca bütün aile buraya saklanıyormuş. Döşemenin ortasındaki bir kapaktan, merdivenle bu küçük, karanlık deliğe ulaşılmıymuş.

Dorothy kapı eşiğinde durup çevresine baktığında, dört bir yandaki büyük gri bozkır dışında hiçbir şey göremiyormuş. Dümdüz toprakların sonundaki ufuk çizgisini ne bir ağaç ne de bir ev kesintiye uğratiyormuş. Güneşin altında şişip ince ince çatlayan sürülmüş topraklar gri bir kütle gibi görünüyormuş. Otlar bile yeşil değilmiş, çünkü güneş uzun yaprakların uçlarını yakarak onları da her yanda görülen gri renge çeviriyormuş. Ev eskiden boyalıymış, ama güneş boyayı kabartmış ve yağmurlar da yıkayıp gö-

türmüŖ, o yüzden Ŗimdi ev de diğer her Ŗey gibi donuk ve griymiŖ.

Em Teyze orada yaŖamaya baŖladıđında genç ve güzel bir kızmıŖ. Fakat güneŖ ve rüzgâr zamanla onu da deđiŖtirmiŖ. Gözlerindeki ıŖıltıyı almıŖ, yerine sapsade bir grilik bırakmıŖ. Em Teyze'nin yanaklarındaki ve dudaklarındaki kırmızılık gitmiŖ, onlar da artık griymiŖ. Zayıf ve solgunmuŖ, hiç gülümsemiyormuŖ. Yetim olan Dorothy ilk geldiğinde Em Teyze ocuđun kahkahasından öyle irkiliyormuŖ ki Dorothy'nin neŖeli sesi kulaklarına ne zaman eriŖse çığlık atıp elini kalbinin üstüne bastırıyormuŖ; bugün bile küçük kızın gülebilecek bir Ŗeyler bulmasına hayret ederek bakıyormuŖ ona.

Henry EniŖte hiç gülmezmiŖ. Sabahtan akŖama kadar var gücüyle alıŖır, eğlenmek nedir bilmezmiŖ. O da uzun sakalından kaba çizmelerine kadar griymiŖ, sert ve ağırbaŖlı görünür, çok nadiren konuŖurmuŖ.

Dorothy'yi güldüren ve çevresindeki her Ŗey gibi grileŖmekten kurtaran Toto'yumuŖ. Toto gri deđilmiŖ, minik siyah bir köpekmiŖ; uzun, ipek gibi bir postu, ıslak ve komik burnunun her iki yanında neŖeyle kırpıŖtırdıđı minik, siyah gözleri varmıŖ. Toto bütün gün oyunlar oynarmıŖ, Dorothy de onunla birlikte oynar ve onu çok severmiŖ.

Ama bugün oyun oynamıyorlarmıŖ. Henry EniŖte kapının önündeki basamakta oturuyor, her zamankinden daha gri görünen gökyüzünü endiŖeyle izliyormuŖ. Dorothy de kucağında Toto'yla kapı eŖiđin-

de durmuş, gökyüzüne bakıyormuş. Em Teyze bulaşıkları yıkıyormuş.

Kuzey yönünden rüzgârın uğultusunu duymuşlar. Henry Enişte ile Dorothy yaklaşan fırtına karşısında uzaktaki uzun otların dalga dalga eğildiğini görmüşler. Ondan sonra güneyden sert bir rüzgâr ıslık çalarak esmeye başlamış ve o yöne baktıklarında orada da otların dalga dalga eğildiğini fark etmişler.

Henry Enişte birden ayağa kalkmış.

“Kasırğa geliyor, Em,” diye seslenmiş karısına; “Gidip sürüye bakayım.” Sonra da sığırları ve otları tuttukları ahıra doğru koşmaya başlamış.

Em Teyze işini bırakıp kapıya çıkmış. Tehlikenin ne kadar yakında olduğunu anlaması için bir bakışı yetmiş.

“Dorothy, çabuk!” diye seslenmiş, “mahzene koş!”

Toto tam o anda Dorothy’nin kucağından atlayıp yatağın altına saklanmış ve küçük kız onun peşinden koşmuş. Çok korkan Em Teyze ise yerdeki kapağı hızla kaldırıp merdivenden o küçük, karanlık deliğe inmiş. Dorothy sonunda Toto’yu yakalamış ve teyzesinin peşinden koşmuş. Ama odanın ortasına geldiği sırada rüzgârın ıslığı müthiş bir çığlığa dönmüş ve ev öyle bir sallanmış ki Dorothy dengesini kaybedip pat diye yere oturmuş.

Sonra tuhaf bir şey olmuş.

Ev kendi çevresinde iki-üç kez dönerek yavaş yavaş yükselmiş. Dorothy kendini bir balonda gibi hissediyormuş.